

GENEL BİR ÇÖKÜŞE DOĞRU MU?

Geçen ay, ekonomik krizin genel bir krize dönüşmekte olduğunu vurgulamıştık. Aradan geçen bir ayda ateş tam anlamı ile bacadı sardı. Dev bankalar iflas etti, bazılarında çökmeleri için devletler trilyonlarca dolar akıttı. Bütün bunlar krizin genel bir krize dönüşmemesi, kapitalist ekonomilerin genel bir çöküşe yuvarlanmaları için yapıldı. Bugün durgunluk ortalığı kasıp kavuruyor. En fazla etkisini ilk olarak mali alanda gösteren kriz, üretim sektörünü de vurmaya başladı. Aşırı üretim zaten bir sorundu, şimdi tüm üretim aşırı üretim haline geldi. Aktarılan trilyonlarca dolar dev tekellerin dışının kovuğuna bile yetmedi. Durgunluk dalga dalga yayılarak krizin daha da derinleşeceğini ortaya koyuyor.

Bütün bunlar genel bir alt üst oluş dönemine doğru gidilmekte olduğunun güçlü belirtilerini ortaya koyuyor. Ekonomik krizin ortalığı kasıp kavurmaya başlaması, krizin bir çöküşe yol açıp açmayacağı tartışmalarını da beraberinde getiriyor. Yanlış anlaşılmalara düşmemek için burada kullanılan "çöküş"ten ne anlaşıldığını belirtmek gerekiyor. Burada "çöküş" tanımının kullanımından kasıt, kapitalizmin çökmesi ve yeni bir sosyal sistemin, yani sosyalizmin kurulması –bunun koşullubulduğu gibi işçi sınıfının yeter artık diyerek ayağa kalkmasıdır - değil, kapitalist ekonominin kendi içerisinde bir çöküntüye düşüp, düşmeyeceğidir. Örneğin şimdiden İzlanda ekonomisi çökmüş durumda ve sırada başka ülkelerde var. Pek çok ülke IMF'nin kapısını çalıyor ve "kurtarma planları" IMF için için katılarak yapıyor. Bu arada bu krize kimin ya da kimlerin yol açtığı gibi bir tartışma da sürüyor.

Krizin en fazla sarstığı ülke ABD ve orada Amerikanvari bir araştırma yürütülüyor. Örneğin gazetelerin ekonomi sayfalarında bir süre şöyle bir haber yer aldı; 1988-2006 yılları arasında ABD Merkez Bankası (FED) Başkanı olarak görev yapan Alan Greenspan, ABD'de başlayan ve tüm dünyayı etkisi altına alan krizin ortaya çıkmasında sorumluluğu bulunduğunu, belirterek "40 yıldır inandığım sistemin çökmesi beni şoke etti" dedi. Greenspan, devamla, küresel krizin tahmin ettiğinin çok üzerinde bir boyuta ulaştığını belirtiyor, "Bankaların kendilerini finansal kaostan koruyabileceğine inanmakta hata yaptığı söylüyor. Greenspan krizin yüzyılda bir meydana gelebilecek bir kriz' olduğunu, küresel krizin serbest ekonominin işleyişindeki önemli bir 'defoyu' ortaya çıkardığını, hissedarlarının çıkarlarını düşünmek zorunda olan bankaların, üstlendikleri riskleri doğru analiz edemediğini, yüksek riskli işlemlerin doğru fiyatlandırılmamasının, bu krizi hazırladığını ileri sürüyor.

Greenspan bütün bunları Temsilciler Meclisi 'Denetleme ve Reform Komitesi'nin özel oturumunda krizle ilgili soruları yanıtlarken söylüyor; Komite Başkanı "FED Başkanı olduğu 18 yıl süresince, risk idaresi ve doğru fiyatlandırma konularında piyasalara tam güven duyduğunu defalarca vurgulayan Greenspan'e, "Haksız olduğunuzu düşünüyor musunuz?" diye soruyor. Bu soruya Greenspan, "kısmen" diye karşılık veriyor. "Kendisinin ekonomiyi algılama modelinde de bir yanlışlık olduğunu" söylüyor ve "40 yıldan fazla süredir bu sistemin iyi çalıştığını zannediyordum" diyor.

Bu söylenenler karşısında ne denilebilir? Önce vurgulamak gerekir; bu kriz "insan hatasından" çıkmamıştır. İnsan hatası olmadığı gibi "yönetim hatası" da değildir. Kriz bütününüyle kapitalist ekonominin işleyişinin doğal sonucudur. Kapitalist kurumların başındakiler ve hükümetler bütününüyle bu işleyişin ihtiyaçlarına yönelik kararlar almışlar, sermayenin işleyiş kurallarına sıkı sıkıya bağlı kalmışlardır. Öyle ki bugün hala "piyasaların" isteklerini yerine getirmek, "çöküşü" engellemek için dev tekellerin kasasını doldursun diye trilyonlarca doları gözleri kırpmadan akıtmaya devam ediyorlar. Yönetim hatalarına, CEO'ların savurganlığına yapılan her vurgunun, tekelci kapitalist ekonominin işleyişinin aklanmasına yöneldiğini görmek gerekir. Sistem olarak tekelci kapitalizm aklanmak istenmektedir. Bütün bu işleyiş devam ederken bireysel hatalarda olabilir, ancak bunlar önemsizdir ve işin özünü ve işleyişini etkilemezler.

Hatırlatmak gerekir ki, Greenspan'ın yönettiği kurum günümüz kapitalizminin ana tapınağı durumundaydı. Oradan kapitalist sistemin tüm ihtiyaçları titizlikle karşılandı, işleyişinin önü açıldı, engeller temizlendi. FED, sadece dev tekellerin çıkarlarına göre şekillenmiş ABD ekonomisinin değil, dünya kapitalist ekonomisinin

de bayraktarlığını yaptı. Kriz Şimdi bütün bunları kapitalizmin temsilcilerine tartiŐtırıyor. Ancak iŐŐi sınıfı ve emekçi halk için asıl tartiŐılması gereken nokta, kapitalizmin insanlığın ilerlemesine katkısının bittiğinin, "toplumun genel çıkarlarına" darbe vurduğunun, insan enerjisi ve üretim araçlarına verdiği zararlar, artık tarihsel ilerlemeye engel olduğunun, bu krizle birlikte çarpıcı bir biçimde ortaya çıkmıŐ olmasıdır. Marx yeniden tartiŐılırken, bütün bunların iyice hatırlanması gerekir.

Kasım / 2008